PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. rugsėjo 27 d.*

Byloje T-314/01

Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA, įsteigta Vendame (Nyderlandai), atstovaujama advokato C. Dekker,

ieškovė,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą A. Bouquet, A. Whelan ir W. Wils, padedamų advokato M. van der Woude,

atsakovę,

dėl pagrindinio prašymo panaikinti 2001 m. spalio 2 d. Komisijos sprendimo C(2001) 2931 (galutinis) dėl EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros (COMP/E-1/36.756 – Natrio gliukonatas) 1 straipsnį tiek, kiek jis susijęs su ieškove, ir dėl subsidiaraus prašymo panaikinti šio sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis susijęs su ieškove,

* Proceso kalba: olandų.

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(trečioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas J. Azizi, teisėjai M. Jaeger ir F. Dehousse,
posėdžio sekretorius J. Plingers, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. vasario 17 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Faktinės bylos aplinkybės

1 *Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA* (toliau – *Avebe*) yra krakmolo perdirbimo sektoriuje veikiančių įmonių grupės patronuojanti bendrovė. Klostantis bylos aplinkybėms ir iki 1995 m. gruodžio mėn. *Avebe*, turėdama bendrovės *Glucona vof* – įmonės, kurią ji kontroliavo kartu su *Akzo Nobel NV* (toliau – *Akzo*) kontroliuojama bendrove *Akzo Nobel Chemicals BV* (toliau – ANC), – akcijų, veikė natrio gliukonato rinkoje. 1995 m. gruodžio mėn. *Avebe* įsigijo ANC turimas *Glucona vof* akcijas, ir pastaroji tapo uždarąja akcine

bendrove bei pasivadino *Glucona BV* (toliau – bendrovės *Glucona vof* ir *Glucona BV*, vadinamos *Glucona*).

2 Natrio gliukonatas yra kompleksonų – produktų, kurie pramoniniuose procesuose padaro metalo jonus neaktyvius, – sudėtinė dalis. Minėti procesai apima pramoninį plovimą (butelių ir indų plovimas), paviršių apdirbimą (antikorozinis apdirbimas, riebalų pašalinimas, aliuminio ėsdinimas) ir vandens apdirbimą. Kompleksonai taip pat naudojami maisto, kosmetikos, farmacijos, popieriaus, betono ir kitose pramonės šakose. Natrio gliukonatas parduodamas visame pasaulyje, o konkurentai veikia pasaulinėse rinkose.

3 1995 m. bendras natrio gliukonato pardavimas pasaulyje siekė apie 58,7 mln. eurų, o Europos ekonominėje erdvėje (EEE) – apie 19,6 mln. eurų. Faktinių aplinkybių metu beveik visa pasaulinė natrio gliukonato gamyba buvo sutelkta penkių įmonių – *Fujisawa Pharmaceutical Co. Ltd* (toliau – *Fujisawa*), *Jungbunzlauer AG*, *Roquette Frères SA* (toliau – *Roquette*), *Glucona vof* ir *Archer Daniels Midland Co.* (toliau – ADM) – rankose.

4 1997 m. kovo mėn. JAV Teisingumo ministerija pranešė Komisijai, kad atlikus tyrimą lizino bei citrinos rūgšties rinkoje, buvo pradėtas tyrimas ir natrio gliukonato rinkoje. 1997 m. spalio ir gruodžio mėn. bei 1998 m. vasario mėn. Komisija buvo informuota, kad *Akzo*, *Avebe*, *Glucona*, *Roquette* ir *Fujisawa* prisipažino dalyvavusios kartelyje dėl natrio gliukonato kainų nustatymo ir šio produkto pardavimo apimties pasidalijimo JAV ir kitose rinkose. Sudarius sutartį su JAV Teisingumo ministerija, šioms įmonėms JAV valdžios institucijos paskyrė baudas.

5 1998 m. vasario 18 d. Komisija, remdamasi 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 11 straipsniu, pagrindiniams natrio gliukonato gamintojams, importuotojams ir pirkėjams Europoje išsiuntė prašymus pateikti informacijos.

6 Atsakydama į prašymą pateikti informacijos, *Fujisawa* susisiekė su Komisija ir nurodė, kad ji atliekant minėtą tyrimą bendradarbiavo su JAV valdžios institucijomis ir yra pasirengusi bendradarbiauti su Komisija pagal 1996 m. liepos 18 d. Komisijos pranešimą dėl baudų neskyrimo arba sumažinimo kartelių bylose (OL C 207, 1996, p. 4, toliau – Pranešimas dėl bendradarbiavimo). Po 1998 m. balandžio 1 d. susitikimo su Komisija 1998 m. gegužės 12 d. *Fujisawa* pateikė rašytinį pareiškimą ir tam tikrus dokumentus, tarp kurių buvo kartelio istorijos santrauka.

7 1998 m. rugsėjo 16 ir 17 d. Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalimi, atliko tyrimus *Avebe*, *Glucona*, *Jungbunzlauer* ir *Roquette* patalpose.

8 1999 m. kovo 2 d. Komisija *Glucona*, *Roquette* ir *Jungbunzlauer* nusiuntė prašymus pateikti detalią informaciją. 1999 m. balandžio 14, 19 ir 20 d. laiškais jos pareiškė norą bendradarbiauti su Komisija ir pastarajai pateikė tam tikros informacijos apie kartelį. 1999 m. spalio 25 d. Komisija ADM, *Fujisawa*, *Glucona*, *Roquette* ir *Jungbunzlauer* paprašė pateikti papildomos informacijos.

9 2000 m. gegužės 17 d. Komisija, remdamasi jai pateikta informacija, *Avebe* ir kitoms suinteresuotosioms įmonėms išsiuntė pranešimą apie kaltinimus dėl

EB 81 straipsnio 1 dalies ir Europos ekonominės erdvės susitarimo (toliau – EEE susitarimas) 53 straipsnio 1 dalies pažeidimo. *Avebe* ir kitos suinteresuotosios įmonės, atsakydamos į Komisijos nurodytus kaltinimus, pateikė savo rašytines pastabas. Nė viena iš šių įmonių neprašė surengti posėdžio, taip pat neginčijo pranešime apie kaltinimus nurodytų faktų teisingumo.

10 2001 m. gegužės 11 d. Komisija *Avebe* ir kitoms suinteresuotosioms įmonėms išsiuntė prašymus pateikti papildomos informacijos.

11 2001 m. spalio 2 d. Komisija priėmė sprendimą K(2001) 2931 (galutinis) dėl EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūros (COMP/E-1/36.756 – Natrio gliukonatas) (toliau – ginčijamas sprendimas). Apie sprendimą *Avebe* buvo pranešta 2001 m. spalio 10 d. laišku.

12 Ginčijamame sprendime, be kitų, yra šios nuostatos:

„*1 straipsnis*

(*Akzo*), (ADM), (*Avebe*), (*Fujisawa*), (*Jungbunzlauer*) ir (*Roquette*) nuo 1994 m. sausio 1 d., dalyvaudamos susitarime ir (arba) nuolatiniuose suderintuose veiksmuose natrio gliukonato sektoriuje, pažeidė EB <...> 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį.

Pažeidimas truko:

— (*Akzo*), (*Avebe*), (*Fujisawa*) ir (*Roquette*) atveju nuo 1987 m. vasario mėn. iki 1995 m. birželio mėn.,

— (*Jungbunzlauer*) atveju nuo 1988 m. gegužės mėn. iki 1995 m. birželio mėn.,

— (ADM) atveju nuo 1991 m. birželio mėn. iki 1995 m. birželio mėnesio.

<...>

3 straipsnis

Už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą skiriamos tokios baudos:

a) (*Akzo*)	9 mln. eurų
b) (ADM)	10,13 mln. eurų
c) (*Avebe*)	3,6 mln. eurų
d) (*Fujisawa*)	3,6 mln. eurų
e) (*Jungbunzlauer*)	20,4 mln. eurų
f) (*Roquette*)	10,8 mln. eurų.“

13 Ginčijamo sprendimo 296–309 konstatuojamosiose dalyse Komisija nagrinėjo santykius, kurie kartelio gyvavimo laikotarpiu egzistavo tarp *Glucona* ir jos patronuojančių bendrovių *Avebe* bei *Akzo*. Visų pirma ji konstatavo, kad iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Glucona* kartu vadovavo *Avebe* ir *Akzo* atstovai, bet vėliau dėl jos restruktūrizavimo jai vadovavo vien *Avebe* atstovas. Vis dėlto Komisija nustatė, kad *Avebe* ir *Akzo* pripažintinos atsakingomis už savo antrinės bendrovės antikonkurencinius veiksmus per visą nagrinėjamą laikotarpį ir kad todėl jos turi būti sprendimo adresatės.

14 Baudos dydžiui apskaičiuoti Komisija taikė metodologiją, pateiktą Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėse (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės), ir pranešimą apie bendradarbiavimą.

15 Pirmiausia Komisija, atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą ir trukmę, nustatė pagrindinį baudos dydį.

16 Šiomis aplinkybėmis dėl pažeidimo sunkumo Komisija pirmiausia nusprendė, kad suinteresuotosios įmonės padarė labai sunkų pažeidimą atsižvelgiant į jo pobūdį, konkrečią įtaką natrio gliukonato rinkai EEE ir atitinkamos geografinės rinkos dydį (ginčijamo sprendimo 371 konstatuojamoji dalis).

17 Komisija taip pat nusprendė, kad reikia atsižvelgti į realią ekonominę galią daryti žalą konkurencijai ir nustatyti tokią baudą, kuri garantuotų atgrasantį efektą. Todėl Komisija, remdamasi suinteresuotųjų įmonių 1995 m. (paskutiniųjų pažeidimo metų) natrio gliukonato pardavimo pasauline apyvarta, nurodyta minėtų įmonių atsakant į jos prašymus pateikti informaciją, pagal kurią ji apskaičiavo atitinkamas

šių įmonių rinkos dalis, suskirstė šias įmones į dvi kategorijas. Pirmajai ji priskyrė įmones, kurios pagal jos turimus duomenis turėjo didesnes nei 20 % pasaulinės natrio gliukonato rinkos dalis, t. y. *Fujisawa* (35,54 %), *Jungbunzlauer* (24,75 %) ir *Roquette* (20,96 %). Šioms įmonėms Komisija nustatė 10 mln. pradinį baudos dydį. Antrajai kategorijai ji priskyrė įmones, kurios pagal jos turimus duomenis turėjo mažesnes nei 10 % pasaulinės natrio gliukonato rinkos dalis, t. y. *Glucona* (apie 9,5 %) ir ADM (9,35 %). Šioms įmonėms Komisija nustatė 5 mln. eurų pradinį baudos dydį, t. y. *Akzo* ir *Avebe*, kurios bendrai valdė *Glucona*, – po 2,5 mln. eurų kiekvienai (ginčijamo sprendimo 285 konstatuojamoji dalis).

18 Be to, norėdama užtikrinti atgrasantį efektą ir atsižvelgdama į tai, kad didelės įmonės turi teisinių ekonominių žinių bei infrastruktūrą, kurios leidžia geriau suprasti jų pažeidimo pobūdį ir su tuo susijusias pasekmes konkurencijos teisės atžvilgiu, Komisija pakoregavo šį pradinį dydį. Atsižvelgdama į suinteresuotųjų įmonių dydį ir bendrus išteklius, Komisija ADM bei *Akzo* nustatytam pradiniam baudos dydžiui pritaikė 2,5 dauginimo koeficientą ir padidino šį pradinį dydį iki 12,5 mln. eurų ADM atveju ir iki 6,25 mln. eurų *Akzo* atveju (ginčijamo sprendimo 388 konstatuojamoji dalis).

19 Be to, dėl kiekvienos įmonės padaryto pažeidimo trukmės pradinis baudos dydis buvo padidintas 10 % už kiekvienus metus, t. y. 80 % *Fujisawa*, *Akzo*, *Avebe* ir *Roquette*, 70 % *Jungbunzlauer* ir 35 % ADM (ginčijamo sprendimo 389–392 konstatuojamosios dalys).

20 Šitaip Komisija *Avebe* nustatė 4,5 mln. eurų pagrindinį baudos dydį. ADM, *Akzo*, *Fujisawa*, *Jungbunzlauer* ir *Roquette* buvo nustatyti atitinkamai 16,88, 11,25, 18, 17 ir 18 mln. eurų pagrindiniai baudų dydžiai (ginčijamo sprendimo 396 konstatuojamoji dalis).

21 Antra, dėl sunkinančių aplinkybių *Jungbunzlauer* paskirtas pagrindinis baudos dydis buvo padidintas 50 % dėl to, kad ši įmonė iniciavo kartelį (ginčijamo sprendimo 403 konstatuojamoji dalis).

22 Trečia, Komisija išnagrinėjo ir atmetė kai kurių įmonių, tarp kurių buvo ir ADM, argumentus, jog šių įmonių atžvilgiu turėjo būti pripažintos lengvinančios aplinkybės (ginčijamo sprendimo 404–410 konstatuojamosios dalys).

23 Ketvirta, remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo B punktu, Komisija „labai smarkiai sumažino" (t. y. 80 %) *Fujisawa* baudą, kurią ši įmonė būtų gavusi, jei nebūtų bendradarbiavusi. Galiausiai, remdamasi šio pranešimo D punktu, Komisija „gerokai sumažino" (t. y. 40 %) ADM ir *Roquette* baudas bei 20 % *Akzo*, *Avebe* ir *Jungbunzlauer* baudas (ginčijamo sprendimo 418, 423, 426 ir 427 konstatuojamosios dalys).

Procedūra ir šalių reikalavimai

24 Ši byla buvo pradėta *Avebe* ieškiniu, pateiktu Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai 2001 m. gruodžio 17 dieną.

25 Remdamasis teisėjo pranešėjo posėdžio pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (trečioji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, taikydamas proceso organizavimo priemones, numatytas Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 64 straipsnyje, raštu šalims pateikė klausimus, į kuriuos šios atsakė per nustatytą terminą.

26 Per 2004 m. vasario 17 d. posėdį buvo išklausytos šalių nuomonės žodžiu.

27 *Avebe* Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek ji kaltinama pažeidimu, padarytu nuo 1987 m. vasario mėnesio iki 1993 m. rugpjūčio 15 d.,

— nepatenkinus pirmojo prašymo, panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek ji kaltinama pažeidimu, padarytu iki 1990 m. balandžio 30 d.,

— nepatenkinus šių dviejų prašymų, panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis yra su ja susijęs,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

28 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš *Avebe* bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

A — *Įvadas*

29 *Avebe* neginčija, kad karteliu buvo pažeistas EB 81 straipsnis. Ji taip pat neginčija, kad už šį pažeidimą ji yra atsakinga už laikotarpį nuo 1993 m. rugpjūčio 15 d., kai ji viena vadovavo *Glucona* (žr. šio sprendimo 13 punktą), iki kartelio pabaigos. Tačiau *Avebe* mano, kad Komisija negali pagrįstai jos kaltinti *Glucona* pažeidimais iki 1993 m. rugpjūčio 15 dienos.

30 Tokiomis aplinkybėmis *Avebe* pateikia keturis ieškinio pagrindus dėl pareigos motyvuoti nesilaikymo, teisės į gynybą pažeidimo, EB 81 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimo bei dėl proporcingumo principo pažeidimo.

31 Pirmosios instancijos teismas mano, kad prieš aptariant skirtingų ieškinio pagrindų pagrįstumą, būtina priminti tam tikrus Komisijos vertinimo, pateikto ginčijamo sprendimo 296–309 konstatuojamosiose dalyse, aspektus.

32 Ginčijamo sprendimo 296 konstatuojamojoje dalyje Komisija pradėjo savo vertinimą teiginiu, jog „faktinės aplinkybės parodo, kad *Glucona* sprendimų dėl savo veiksmų nepriimdavo nepriklausomai, o laikėsi instrukcijų, kurias jai davė jos patronuojančios bendrovės (ANC ir *Avebe*): visi *Glucona* vadovai tuo pačiu metu užėmė vadovaujančias pozicijas patronuojančiose bendrovėse“.

33 Ginčijamo sprendimo 297–299 konstatuojamosiose dalyse Komisija taip aprašė *Glucona* vidinę struktūrą:

„(297) Nuo 1972 m. balandžio 1 d. iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. du patronuojančių bendrovių paskirti direktoriai sudarė ūkinės bendrijos valdybą ir buvo atsakingi už *Glucona* politinius sprendimus bei vadovavimą jai. *Akzo* atstovui buvo pavesta pardavimas ir prekybos politika, o *Avebe* atstovui – gamyba ir tyrimų bei plėtros veikla. *Glucona* taip pat turėjo stebėtojų tarybą, kurią sudarė po du kiekvienos patronuojančios bendrovės atstovus. Stebėtojų tarybai *Akzo* ir *Avebe* atstovai pirmininkavo paeiliui.

(298) 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Glucona* vadovybės struktūra pasikeitė paskyrus tik vieną generalinį direktorių. Į šį postą buvo paskirtas *Avebe* vadovaujančio personalo atstovas.

(299) Iš dokumentų išplaukia, kad *Akzo* paskirtas direktorius vaidino svarbų vaidmenį *Glucona* vadovybėje iki 1993 m. rugpjūčio mėnesio. Atitinkamu laikotarpiu *Glucona* ir *Akzo* dalijosi bendromis patalpomis Amersfoort (Nyderlandai). Komisijos turimuose to laikotarpio dokumentuose kartelio nariai, kalbėdami apie *Glucona*, vartoja pavadinimą *Akzo*. Dėl ypatingos kompetencijos srities (prekybos politika ir pardavimas) bent iki 1993 m. rugpjūčio mėn. *Akzo* atstovų dalyvavimas kartelio veikloje buvo labiau tiesioginis. Nuo šio momento *Glucona* generaliniu direktoriumi buvo paskirtas *Avebe* vadovaujančio personalo atstovas, ir yra įrodymų, kad nuo tada jis aktyviai dalyvavo kartelio veikloje. Šiuo tikslu 1993 m. vasarą jo pirmtakas suteikė jam reikalingos informacijos."

34 Ginčijamo sprendimo 300 konstatuojamojoje dalyje Komisija taip apibendrino pranešime apie kaltinimus atliktą vertinimą, ar už pažeidimą turi atsakyti atitinkamos įmonės:

„Pranešime apie kaltinimus Komisija pareiškė ketinimą laikyti *Akzo* ir *Avebe* bendrai atsakingomis per visą pažeidimo laikotarpį. Atsižvelgdama į patronuojančių bendrovių įgyvendintą dualinę vadovavimo struktūrą, vienodą jų akcijų kiekį bendrojoje įmonėje ir padalytą dviejų direktorių atsakomybę, Komisija nusprendė, kad šios įmonės turėjo vienodą įtaką bendrosios įmonės elgesiui ir gavo vienodos informacijos apie *Glucona* dalyvavimą kartelyje."

35 Ginčijamo sprendimo 301–305 konstatuojamosiose dalyse Komisija apibendrino argumentus, kuriuos *Akzo* ir *Avebe* šiuo klausimu pateikė atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus:

„Atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Akzo* neginčijo Komisijos nuomonės ir patvirtino, kad *Avebe* visuomet buvo informuota apie *Glucona* dalyvavimą natrio gliukonato kartelyje: „nors *Akzo* atstovas valdyboje buvo atsakingas už rinkodarą ir realizaciją, o *Avebe* atstovas – už gamybą ir tyrimų bei plėtros veiklą, *Avebe* buvo nuolat informuojama apie *Glucona* sudarytus antikonkurencinius susitarimus ir atsako už juos solidariai". *Akzo* pridūrė, kad „*Avebe* žinojo apie visus *Glucona* sudarytus antikonkurencinius susitarimus, nors iki 1993 m. pati nedalyvavo kartelyje".

36 Ginčijamo sprendimo 306 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažino, kad „jos žiniomis, iki 1993 m. spalio mėn. *Avebe* niekuomet asmeniškai nedalyvavo daugiašaliuose kartelio susitikimuose“ ir kad „tai matyti ir iš *Akzo* pareiškimo, jog „iki 1993 m. pati (*Avebe*) nedalyvavo sudarant kartelinį susitarimą““. Tačiau Komisijai „nekilo abejonių, kad *Glucona* valdybos nariai iš *Avebe* žinojo apie pirmosios antikonkurencinę praktiką“.

37 Ginčijamo sprendimo 307 ir 308 konstatuojamosiose dalyse Komisija, pagrįsdama pastarąją išvadą:

— visų pirma atsižvelgė į tai, kad iki 1993 m. rugpjūčio mėn. du *Glucona* direktoriai, atitinkamai paskirti *Akzo* ir *Avebe*, kartu buvo atsakingi už vadovavimą *Glucona* ir kad, tarpininkaujant šiems direktoriams, *Akzo* ir *Avebe* lygiomis teisėmis buvo atstovaujamos *Glucona* valdyboje ir stebėtojų taryboje,

— antra, priminė 1990 m. gegužės 1 d. *Avebe* vadovybės nario paruoštą pažymą dėl 1990 m. balandžio 30 d. su ANC ir ADM atstovais įvykusio susitikimo (toliau – 1990 m. gegužės 1 d. pažyma). Ši pažyma „Pokalbis su ADM dėl natrio gliukonato“ buvo adresuota daugeliui *Avebe* vadovų, tarp jų ir tuo metu *Avebe* paskirtam *Glucona* direktoriui. Iš šios pažymos turinio Komisija padarė išvadą, „kad *Avebe* negalėjo nežinoti apie tai, jog *Glucona* dalyvauja imantis veiksmų siekiant apriboti konkurenciją“,

— trečia, pažymėjo, kad kai 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Avebe* viena perėmė vadovavimą *Glucona*, „*Avebe* nesiėmė jokių veiksmų, kad užbaigtų ar bent jau

pasipriešintų antikonkurenciniams veiksmams, apie kuriuos bendrovė jau buvo išsamiai informuota", veikiau priešingai – „*Avebe* užtikrino jų tęstinumą ir metodiškai perėmė vadovavimą iš *Akzo*, paprašiusi detaliai informuoti apie kartelio situaciją".

38 Galiausiai ginčijamo sprendimo 309 konstatuojamoji dalis nustato:

„Remdamasi pirmiau išdėstytais argumentais, Komisija mano, kad abi patronuojančios bendrovės turi būti laikomos atsakingomis už savo antrinės bendrovės antikonkurencinius veiksmus, ir todėl jos yra sprendimo adresatės."

B — *Dėl pareigos motyvuoti nesilaikymo*

39 *Avebe* teigia, kad, viena vertus, ginčijamo sprendimo 306 konstatuojamojoje dalyje Komisija tvirtino, jog „nekilo abejonių, kad *Glucona* valdybos nariai iš *Avebe* žinojo apie pirmosios antikonkurencinę praktiką". Kita vertus, ginčijamo sprendimo 308 konstatuojamojoje dalyje ji pažymi, kad kai 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Avebe* darbuotojas tapo *Glucona* direktoriumi, visiškai atsakingu už vadovavimą, iki tol už vadovavimą įmonei *Glucona* atsakingas *Akzo* darbuotojas informavo jį apie susitarimo egzistavimą. Iš to, *Avebe* nuomone, išplaukia, kad ginčijamo sprendimo motyvavimas dėl klausimo, ar ji buvo informuota apie kartelį iki 1993 m. rugpjūčio 15 d., yra prieštaringas arba bent jau neišbaigtas.

40 Komisija mano, kad, kiek tai susiję su klausimu, ar iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Avebe* buvo informuota apie kartelį, ginčijamo sprendimo motyvavimas nėra nei prieštaringas, nei nepakankamas.

41 Pirmosios instancijos teismas primena, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką EB 253 straipsnio reikalaujamas motyvavimas turi taip aiškiai ir nedviprasmiškai išreikšti ginčijamą teisės aktą priėmusios Bendrijos institucijos samprotavimus, kad suinteresuotieji asmenys iš to galėtų suprasti, kuo grindžiama priimta priemonė, o kompetentingas teismas – atlikti savo kontrolės užduotį (1998 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktas ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-301/96, Rink. p. I-9919, 87 punktas; 2002 m. lapkričio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lagardère ir Canal+ prieš Komisiją*, T-251/00, Rink. p. II-4825, 155 punktas).

42 Pirmiausia konstatuotina, jog *Avebe* kaltinimas, susijęs su prieštaravimu tarp ginčijamo sprendimo 306 ir 308 konstatuojamųjų dalių (žr. šio sprendimo 36 ir 37 punktus), pagrįstas tuo, kad ginčijamas sprendimas buvo perskaitytas nepakankamai atidžiai. Ginčijamo sprendimo 308 konstatuojamojoje dalyje Komisija nėra pažymėjusi, kad 1993 m. rugpjūčio 15 d. naujasis *Glucona* direktorius pirmą kartą sužinojo apie kartelio egzistavimą, kaip kad teigia *Avebe*, o tai iš tikrųjų prieštarautų ginčijamo sprendimo 306 konstatuojamajai daliai, kurioje Komisija tvirtino, kad *Avebe* darbuotojai *Glucona* valdyboje žinojo apie šios įmonės antikonkurencinius veiksmus. Iš ginčijamo sprendimo 308 konstatuojamosios dalies matyti, kad *Avebe* atstovas, tapęs nauju *Glucona* direktoriumi, paprašė „detaliai informuoti (jį) apie kartelio situaciją".

43 Kalbant apie *Avebe* kaltinimą, kad Komisija nepakankamai motyvavo ginčijamą sprendimą, kiek tai susiję su klausimu, ar iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. ji buvo informuota apie kartelį, iš ginčijamo sprendimo 296 ir paskesnių konstatuojamųjų dalių išplaukia (taip pat žr. šio sprendimo 32–38 punktus), kad Komisija manė, jog *Avebe* turėjo žinoti apie savo antrinės bendrovės antikonkurencinius veiksmus, nes iki 1993 m. rugpjūčio mėn. du *Glucona* direktoriai buvo bendrai atsakingi už vadovavimą jai, ir *Akzo* bei *Avebe* lygiomis teisėmis buvo atstovaujamos *Glucona* valdyboje ir stebėtojų taryboje (ginčijamo sprendimo 307 konstatuojamoji dalis). Be to, Komisija pareiškė, kad jos nuomonę patvirtina 1990 m. gegužės 1 d. pažymos turinys ir tai, kad *Avebe* atstovas, perėmęs visišką atsakomybę už vadovavimą

Glucona 1993 m. rugpjūčio 15 d., nesiėmė priemonių, kad užbaigtų ar bent jau pasipriešintų antikonkurenciniams veiksmams, apie kuriuos *Avebe* jau buvo išsamiai informuota, o užtikrino tęstinumą ir metodiškai perėmė vadovavimą iš *Akzo*, paprašęs detaliai informuoti apie kartelio situaciją (ginčijamo sprendimo 307 ir 308 konstatuojamosios dalys).

44 Todėl iš ginčijamo sprendimo teisiniu požiūriu pakankamai matyti, jog Komisija, nuspręsdama, kad *Avebe* gali būti atsakinga už pažeidimą, rėmėsi *Glucona* teisine struktūra ir įvairiais faktinių aplinkybių aspektais, susijusiais su patronuojančių bendrovių *Akzo* ir *Avebe* santykiais su savo bendrąja įmone *Glucona*.

45 Todėl ieškinio pagrindas dėl pareigos motyvuoti nesilaikymo turi būti atmestas.

C — *Dėl teisės į gynybą pažeidimo*

1. *Įvadinės pastabos*

46 Šį ieškinio pagrindą sudaro dvi dalys. Pirmiausia *Avebe* kaltina Komisiją atsižvelgus į *Akzo* pareiškimą jos atsakyme į pranešimą apie kaltinimus (toliau – *Akzo* pareiškimas) nesuteikiant *Avebe* galimybės išsakyti savo nuomonę dėl šio pareiškimo ir taip pažeidus jos teisę į gynybą. Antra, *Avebe* kaltina Komisiją nesiėmus reikalingų priemonių *Akzo* atstovo pareiškimo Jungtinių Valstijų *Department of Justice* (toliau — tariamas *Akzo* pareiškimas JAV institucijoms) kopijai gauti.

2. *Dėl Akzo pareiškimo*

47 *Avebe* teigia, kad iš ginčijamo sprendimo 301 ir 309 konstatuojamųjų dalių (žr. šio sprendimo 35 ir 38 punktus) išplaukia, kad savo išvadą, jog *Avebe* žinojo apie kartelį dar iki 1993 m., Komisija parėmė *Akzo* pareiškimu. Tačiau *Avebe* tvirtina, kad per administracinę procedūrą Komisija nesuteikė jai galimybės išdėstyti savo nuomonę dėl *Akzo* pareiškimo. Todėl, *Avebe* nuomone, Komisija, siekdama įrodyti, kad *Avebe* žinojo apie kartelį iki 1993 m., negalėjo remtis šiuo pareiškimu nepažeisdama teisės į gynybą.

48 Komisija tvirtina, kad niekuomet nenaudojo ginčijamo sprendimo 301 konstatuojamojoje dalyje pakartoto *Akzo* pareiškimo kaip įrodymo prieš *Avebe*, o pakartojo jį tik apibendrindama šalių argumentus.

49 Pirmosios instancijos teismas primena, kad teisės į gynybą paisymas yra vienas iš pagrindinių Bendrijos teisės principų ir jo būtina visada laikytis, visų pirma visose procedūrose, kuriose gali būti skirtos sankcijos, net jei tai būtų administracinė procedūra. Jis reikalauja, kad dar per administracinę procedūrą suinteresuotosioms įmonėms ir įmonių asociacijoms būtų suteikta galimybė išdėstyti savo poziciją dėl Komisijos nurodomų faktų, kaltinimų ar aplinkybių buvimo ir reikšmės (1979 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 11 punktas ir 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Shell prieš Komisiją*, T-11/89, Rink. p. II-757, 39 punktas; šis sprendimas buvo patvirtintas 1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimu dėl apeliacinio skundo).

50 Be to, pažymėtina, kad jei Komisija, norėdama įrodyti pažeidimą EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo procedūroje, ketina pasiremti atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka arba prie tokio atsakymo pridėtu dokumentu, kitoms šioje procedūroje

dalyvaujančioms šalims turi būti sudaryta galimybė pareikšti nuomonę dėl šios įrodymų priemonės. Tokiomis aplinkybėmis minėta atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka arba prie šio atsakymo pridėtas dokumentas yra medžiaga, apkaltinanti pažeidime dalyvavusias šalis (2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95, T-31/95, T-32/95, T-34/95, T-35/95, T-36/95, T-37/95, T-38/95, T-39/95, T-42/95, T-43/95, T-44/95, T-45/95, T-46/95, T-48/95, T-50/95, T-51/95, T-52/95, T-53/95, T-54/95, T-55/95, T-56/95, T-57/95, T-58/95, T-59/95, T-60/95, T-61/95, T-62/95, T-63/95, T-64/95, T-65/95, T-68/95, T-69/95, T-70/95, T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 386 punktas ir ten nurodyta teismų praktika).

51 Šie principai taikomi ir tuomet, kai Komisija remiasi atsakymo į pranešimą apie kaltinimus ištrauka, siekdama apkaltinti įmonę pažeidimu.

52 Suinteresuotoji įmonė turi įrodyti, kad išvada, kurią Komisija padarė savo sprendime, būtų buvusi kitokia, jei nepateikto dokumento, kuriuo Komisija parėmė savo kaltinimus šiai įmonei, nebūtų buvę leista naudoti kaip apkaltinamojo įrodymo (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 71–73 punktai).

53 Šiuo atveju iš ginčijamo sprendimo 296–309 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija savo vertinimą suskirstė taip: 297–299 konstatuojamosiose dalyse ji aprašė *Glucona* struktūrą; 300 konstatuojamojoje dalyje ji priminė pranešime apie kaltinimus pateiktą savo preliminarią išvadą dėl suinteresuotųjų įmonių atsakomybės už pažeidimą; 301–305 konstatuojamosiose dalyse ji apibendrino minėtų įmonių pastabas šiuo klausimu, o 306–309 konstatuojamosiose dalyse atliko savo teisinį vertinimą (apibendrintai žr. šio sprendimo 32–38 punktus).

54 Komisija pateikė *Akzo* pareiškimą, kurį mini *Avebe*, ginčijamo sprendimo 301 konstatuojamojoje dalyje, t. y. toje ginčijamo sprendimo vietoje, kuri susijusi su įmonių pateiktomis pastabomis dėl preliminarios išvados pranešime apie kaltinimus dėl suinteresuotųjų įmonių atsakomybės už pažeidimą.

55 *Avebe* net neteigia, kad toje savo analizės dalyje, kuri susijusi su *Glucona* ir jos patronuojančių bendrovių *Avebe* ir *Akzo* santykiais, Komisija būtų padariusi nuorodą į *Akzo* pareiškimą.

56 Iš to išplaukia, kad, priešingai nei teigia *Avebe*, Komisija nesirėmė *Akzo* pareiškimu. Ginčijamo sprendimo 307 ir 308 konstatuojamosiose dalyse (žr. šio sprendimo 36 ir 37 punktus) Komisija veikiau aptarė *Glucona* teisinę struktūrą ir įvairius faktinius aspektus, susijusius su patronuojančių bendrovių *Akzo* ir *Avebe* santykiais su jų bendrąja įmone *Glucona*. *Avebe* neneigia turėjusi galimybę susipažinti su dokumentais, kuriais rėmėsi Komisija šiuo klausimu. Ginčijamo sprendimo 309 konstatuojamojoje dalyje pradėdama savo teisinio įvertinimo išvadą žodžiais „remdamasi pirmiau išdėstytais argumentais", Komisija, kiek tai susiję su *Avebe* vertinimu, turėjo omenyje tik ginčijamo sprendimo 307 ir 308 konstatuojamąsias dalis, o ne jo 301 konstatuojamąją dalį.

57 Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, kad netgi darant prielaidą, kad Komisija pasirėmė *Akzo* pareiškimu, – nors taip nėra – *Avebe* neįrodė, kaip to reikalauja šio sprendimo 52 punkte minėta teismų praktika, kad išvada, kurią Komisija padarė ginčijamame sprendime, būtų buvusi kitokia, jei šis *Akzo* pareiškimas nebūtų buvęs naudojamas kaip apkaltinamasis įrodymas prieš *Avebe*.

58 Todėl pirmoji ieškinio pagrindo, susijusio su *Akzo* pareiškimu, dalis pagrįsta neteisinga prielaida, ir todėl jai negali būti pritarta.

3. *Dėl tariamo Akzo atstovo pareiškimo JAV institucijoms*

a) Šalių argumentai

59 Dublike *Avebe* tvirtina, kad per procedūrą Jungtinėse Valstijose *Akzo* atstovas, apklausiamas JAV *Departement of Justice*, pareiškė, jog iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. *Avebe* nebuvo informuota apie kartelį. *Avebe* teigia informavusi Komisiją apie tokio tariamo pareiškimo egzistavimą per administracinę procedūrą. *Avebe* nuomone, kadangi ji pati negalėjo gauti šio pareiškimo kopijos, kad pateiktų ją Komisijai, ir kadangi šis pareiškimas galėtų panaikinti *Avebe* pateiktus kaltinimus, Komisija turėjo gauti kopiją iš JAV kompetentingų institucijų. Atsakydama į Pirmosios instancijos teismo raštu pateiktus klausimus, *Avebe* paaiškino, kad iš tikrųjų nebuvo paprašiusi Komisijos gauti šį dokumentą, nes tuo metu dar nežinojo, kad Komisija pasirems *Akzo* pareiškimu, nagrinėtu šio sprendimo 49–58 punktuose. Tik ginčijamame sprendime ji susidūrė su *Akzo* pareiškimu, prieštaraujančiu jos tariamam pareiškimui JAV institucijoms.

60 Komisijos nuomone, ši ieškinio pagrindo dalis nebuvo išdėstyta ieškinyje, ir todėl turi būti atmesta kaip nepriimtina. Be to, Komisija mano, kad ši ieškinio pagrindo dalis bet kuriuo atveju yra nepagrįsta.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

Dėl priimtinumo

61 Remiantis Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalimi, proceso metu negalima pateikti naujų ieškinio pagrindų, išskyrus tuos atvejus, kai jie pagrindžiami

teisinėmis arba faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui. Tačiau ieškinio pagrindas, praplečiantis anksčiau tiesiogiai ar netiesiogiai ieškinyje pateiktą ieškinio pagrindą ir glaudžiai su juo susijęs, turi būti laikomas priimtinu. Tą patį reikėtų pasakyti apie argumentus, pateiktus ieškinio pagrindui paremti (2002 m. kovo 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Joynson prieš Komisiją*, T-231/99, Rink. p. II-2085, 156 punktas).

62 Šiuo atveju *Avebe* tik dublike, papildydama ieškinio pagrindą dėl teisės į gynybą pažeidimo, paminėjo tariamo *Akzo* pareiškimo JAV institucijoms egzistavimą.

63 Tačiau pateikdama kitą ieškinio pagrindą, *Avebe* iš esmės dar ieškinyje buvo nurodžiusi šį kaltinimą (žr. šio sprendimo 59 punktą). Iš tikrųjų šiuos argumentus ji buvo išdėsčiusi ieškinyje, nors formaliai tai buvo padaryta toje dokumento dalyje, kuri susijusi su EB 81 straipsnio ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu.

64 Todėl, priešingai nei teigia Komisija, dublike ji nepateikė naujo ieškinio pagrindo, o tik pabrėžė tą patį kaltinimą, šiuo atveju formaliai pateiktą su teisės į gynybą pažeidimu susijusioje dokumento dalyje.

65 Dėl to šią ieškinio pagrindo dalį būtina išnagrinėti iš esmės.

Dėl esmės

66 Kalbant apie išteisinančius dokumentus, primintina, kad teismų praktikoje pabrėžiama, jog pagal EB 81 ir 82 straipsnių įgyvendinimo reglamentus vykstančiose ginčo procedūrose Komisija negali viena nuspręsti, kokie dokumentai naudingi procedūroje dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo dalyvaujančių įmonių gynybai (1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Solvay prieš Komisiją*, T-30/91, Rink. p. II-1775, 81 punktas). Visų pirma, atsižvelgiant į bendrąjį procesinio lygiateisiškumo principą, Komisijai negali būti leidžiama vienai nuspręsti, ar ji prieš ieškovą panaudos dokumentus, su kuriais jis negalėjo susipažinti ir dėl kurių jis negalėjo nuspręsti, ar panaudoti juos savo gynybai (minėto sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 83 punktas ir 1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, T-36/91, Rink. p. II-1847, 111 punktas).

67 Remiantis teismų praktika, jeigu paaiškėja, kad per administracinę procedūrą Komisija nepateikė ieškovui dokumentų, kuriuose galėjo būti išteisinančių duomenų, teisės į gynybą pažeidimas gali būti konstatuojamas tik tuomet, jei būtų įrodyta, kad administracinė procedūra galbūt būtų pasibaigusi kitaip, jei ieškovas per šią procedūrą būtų turėjęs galimybę susipažinti su minėtais dokumentais (1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hercules Chemicals prieš Komisiją*, T-7/89, Rink. p. II-1711, 56 punktas ir 66 punkte nurodyto sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 98 punktas). Jeigu minėti dokumentai yra Komisijos tyrimo byloje, toks teisės į gynybą pažeidimas nepriklauso nuo suinteresuotosios įmonės elgesio per administracinę procedūrą (66 punkte nurodyto sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 96 punktas). Tačiau jei šių išteisinančių dokumentų nėra Komisijos tyrimo byloje, teisės į gynybą pažeidimas gali būti konstatuojamas tik tuomet, kai ieškovas per administracinę procedūrą aiškiai paprašė Komisijos suteikti jam galimybę su jais susipažinti; priešingu atveju jis negali pareikšti atitinkamo kaltinimo ieškinyje dėl panaikinimo, pateiktame dėl galutinio sprendimo (50 punkte nurodyto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją* 383 punktas ir 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją*, T-191/98, T-212/98–T-214/98, Rink. p. II-3275, 340 punktas).

68 Šiuo atveju neginčytina, kad, kaip išplaukia iš ginčijamo sprendimo 300 konstatuojamosios dalies (žr. šio sprendimo 34 punktą), pranešime apie kaltinimus Komisija pareiškė ketinimą laikyti *Akzo* ir *Avebe* solidariai atsakingomis per visą pažeidimo laikotarpį.

69 Be to, iš šalių atsakymų į tam tikrus Pirmosios instancijos teismo rašytu pateiktus klausimus išplaukia, kad atsakyme į pranešimą apie kaltinimus *Avebe* neigė žinojusi apie kartelį iki 1993 m. rugpjūčio mėnesio ir pabrėžė, jog procedūroje JAV ji buvo pripažinta kalta dėl pažeidimo padarymo tik už laikotarpį po šios datos. Tokiomis aplinkybėmis vienoje iš atsakymo į pranešimą apie kaltinimus išnašų *Avebe* teigė, kad „kaip (jai) yra žinoma <...>, (*Akzo* atstovas) vykstant šiai procedūrai (organizuotuose) susitikimuose pareiškė, kad *Avebe* iki 1993 m. rugpjūčio mėn. nežinojo apie kartelinius susitarimus".

70 Be to, atsakydama į rašytinius Pirmosios instancijos teismo klausimus, *Avebe* pateikė korespondenciją tarp jos advokatų ir JAV *Department of Justice* tarnybų, iš kurios matyti, kad dar 2000 m. liepos mėn. ji kelis kartus bandė gauti iš jų tariamo *Akzo* pareiškimo JAV institucijoms kopiją. *Avebe* ketino ją pateikti Komisijai per administracinę procedūrą. Vis dėlto, remiantis šia korespondencija, JAV institucijos atmetė jos prašymus, pažymėdamos, kad yra pasiruošusios pateikti kopiją Komisijai, jei ji to paprašytų.

71 Tokiomis aplinkybėmis, nesant būtinybės patikrinti, ar Komisija privalėjo imtis tinkamų priemonių, kad gautų tariamo *Akzo* pareiškimo JAV institucijoms kopiją, ir netgi darant prielaidą, kad ji turėjo galimybę jų imtis, pažymėtina, kad *Avebe* negali jos kaltinti neatlikus atitinkamų veiksmų siekiant gauti dokumentą, kuris galbūt būtų buvęs *Avebe* išteisinantis dokumentas.

72 Kaip buvo pažymėta šio sprendimo 67 punkte, gavusi JAV institucijų atsakymus, *Avebe* bet kuriuo atveju turėjo aiškiai paprašyti Komisijos gauti šį dokumentą. Tačiau, kaip matyti iš šio sprendimo 69 punkto, *Avebe* apsiribojo paprasčiausia ir miglota užuomina išnašoje į šį tariamą pareiškimą, o tai negali būti laikoma aiškiu prašymu nurodytos teismų praktikos prasme.

73 Aplinkybę, kad nepateikė aiškaus prašymo per administracinę procedūrą, *Avebe* neteisingai bando pateisinti tuo, kad tik ginčijamame sprendime pirmą kartą susidūrė su *Akzo* pareiškimu, kuris prieštaravo jos tariamam pareiškimui JAV institucijoms. *Avebe* neneigia, kad jau pranešime apie kaltinimus aiškiai buvo matyti, jog Komisija ketino laikyti *Akzo* ir *Avebe* solidariai atsakingomis už pažeidimą per visą jo laikotarpį. Taigi *Avebe* turėjo žinoti, kad savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ji turi pateikti visus duomenis, kurie galėjo būti naudingi įrodinėjant, kad ji nežinojo apie kartelį iki 1993 m. rugpjūčio mėnesio. Iš jos advokatų ir JAV *Department of Justice* tarnybų korespondencijos, kurią Pirmosios instancijos teismui pateikė *Avebe*, išplaukia, kad jos advokatai aiškiai suprato, jog per administracinę procedūrą Komisijoje *Akzo* galėjo teigti *Avebe* žinojus apie kartelį per visą jo trukmę. Be to, kaip jau buvo nuspręsta šio sprendimo 56 punkte, Komisija nesirėmė *Akzo* pareiškimu, o tik paminėjo apibendrindama šalių argumentais tam skirtoje ginčijamo sprendimo dalyje.

74 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, antroji antro ieškinio pagrindo dalis dėl tariamo *Akzo* pareiškimo JAV institucijoms taip pat turi būti atmesta.

75 Todėl ieškinio pagrindas dėl teisės į gynybą pažeidimo turi būti atmestas.

D — *Dėl EB 81 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimo*

1. *Įvadas*

76 *Avebe* teigia, kad Komisija padarė teisės klaidų, dėl pažeidimo iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. apkaltinusi *Glucona*, o ne *Akzo*. Be to, *Avebe* tvirtina, kad, net jeigu už šį laikotarpį dėl pažeidimo teisingai galėtų būti apkaltinta *Glucona*, *Avebe* negali būti laikoma atsakinga už neteisėtą *Glucona* elgesį.

2. *Dėl Komisijos teisės apkaltinti Glucona dėl pažeidimo, padaryto iki 1993 m. rugpjūčio 15 dienos*

a) Įvadinės pastabos

77 Reikia išnagrinėti, ar, kaip teigia *Avebe*, iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. pažeidimą darė ne *Glucona* – bendra patronuojančių bendrovių *Akzo* ir *Avebe* įmonė – o *Akzo*.

78 *Avebe* neneigia, kad *Glucona* yra įmonė Bendrijos konkurencijos teisės prasme, nors pagal savo teisinę formą ji neturėjo savarankiško teisinio subjektiškumo. Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, konkurencijos teisės kontekste įmonės sąvoka apima bet kokį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar

finansavimo formą (1991 m. balandžio 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Höfner ir Elser*, C-41/90, Rink. p. I-1979, 21 punktas ir 2000 m. kovo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali prieš Komisiją*, T-513/93, Rink. p. II-1807, 36 punktas).

79 Tačiau *Avebe* mano, kad ypatingomis nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis iki 1993 m. rugpjūčio 15 d. pažeidimą darė *Akzo*, o ne *Glucona*. Šiuo klausimu *Avebe* remiasi 1972 m. tarp *Akzo* ir *Avebe* sudarytos įmonės sutarties, susijusios su *Glucona* įkūrimu (toliau – 1972 m. įmonės sutartis), nuostatomis ir įvairiais faktiniais aspektais, susijusiais su santykiais tarp jos, *Akzo* ir *Glucona*.

b) Dėl 1972 m. įmonės sutarties

Šalių argumentai

80 Pirmiausia *Avebe* pažymi, kad remiantis 1966 m. su bendrove *Noury & van der Lande* sudarytu bendradarbiavimo susitarimu dėl įvairių gaminių, tarp jų ir natrio gliukonato, gamybos bei pardavimo, jai buvo pavesta minėto produkto gamyba, o pastaroji bendrovė, be kita ko, užsiėmė šio produkto pardavimu, ir todėl buvo atsakinga už elgesį rinkoje.

81 *Avebe* pabrėžia, kad, *Akzo* perėmus bendrovę *Noury & van der Lande*, vaidmenų paskirstymas iš esmės liko nepakitęs iki 1993 m. rugpjūčio 15 d., kai *Avebe* perėmė *Glucona* valdymą. *Avebe* teigimu, iš bylai reikšmingų 1972 m. įmonės sutarties nuostatų išplaukia, kad jai buvo pavesta gamyba, o *Akzo* buvo atsakinga už natrio gliukonato pardavimą.

82 *Avebe* teigimu, iš 1972 m. įmonės sutarties visų pirma išplaukia, kad *Glucona* vadovavo du direktoriai – vienas iš *Akzo*, o kitas iš *Avebe*, – kurie tvarkė labiausiai su jų įmonių akcininkais susijusius reikalus, atskirai bendravo su šiais akcininkais ir mažai arba visiškai nesidomėjo kito direktoriaus kompetencijai priklausančiai reikalais. Pagal 1972 m. įmonės sutartį gliukonato pardavimas buvo pavestas *Akzo*, kuri nustatė ir vykdė *Glucona* politiką šioje srityje, ir todėl *Avebe* neturėjo lemiamos įtakos *Glucona* elgesiui rinkoje. Netgi priešingai – *Akzo* vykdoma pardavimo veikla *Glucona* naudai buvo integruota į *Akzo* pardavimo struktūrą, nes pati *Glucona* tokios struktūros neturėjo.

83 Antra, aplinkybė, kad pagal 1972 m. įmonės sutartį *Akzo* gavo kompensaciją už natrio gliukonato pardavimą, parodo, jog iš tikrųjų *Akzo* parduodavo šį produktą be *Glucona* pagalbos.

84 Trečia, *Avebe* mano, kad, priešingai nei teigia Komisija, remiantis 1972 m. įmonės sutartimi, *Akzo* negali būti laikoma paprasčiausia atstove, veikiančia *Glucona* sąskaita. Ieškovė teigia, jog 1972 m. įmonės sutartis numatė, kad akcininkai galės paskirstyti užduotis, o tai ir buvo padaryta šiuo atveju. Jos nuomone, nors *Akzo Glucona* sąskaita bei rizika perėmė rinkodaros ir natrio gliukonato pardavimo užduotis ir ši veikla buvo integruota į *Akzo* struktūrą, visais kitais požiūriais ji veikė nepriklausomai ir savo sąskaita.

85 Šioje situacijoje *Avebe* teigia, kad aplinkybė, jog *Akzo* vykdė pardavimą *Glucona* sąskaita ir rizika, nebūtinai reikalauja laikyti pastarąją įmonę EB 81 straipsnyje numatytą pažeidimą padariusia įmone. Siekiant nustatyti, kas pažeidė EB 81 straipsnį, reikėtų nustatyti ne tik subjektą, kurio sąskaita ir rizika veiksmai

buvo atlikti, bet iš esmės nustatyti subjektą, iš tikrųjų atlikusį veiksmus, kuriais buvo padarytas pažeidimas.

86 Komisijos pozicija reiškia, kad kelių įmonių užsakymu veikiančio atstovo, pažeidusio EB 81 straipsnio 1 dalį, užsakovai laikomi atsakingais už šio atstovo vykdant savo veiklą padarytą pažeidimą. *Avebe* teigimu, taip yra tuomet, kai įgaliotojas paveda atstovui padaryti pažeidimą arba jeigu įgaliotojas žino apie atstovo elgesį ir nenurodo jam nutraukti pažeidimo. Tačiau jei atstovas padaro pažeidimą be įgaliotojo žinios, pastarasis neturėtų būti apkaltintas pažeidimu. *Avebe* teigimu, Komisija neįrodė, kad *Glucona* būtų davusi *Akzo* nurodymą dalyvauti kartelyje arba kad pati *Glucona* žinojo apie *Akzo* dalyvavimą kartelyje. Ieškovė priduria, kad aplinkybės, jog vienas iš *Glucona* direktorių, t. y. *Akzo* paskirtasis, žinojo apie pažeidimą, nepakanka apkaltinti juo *Glucona*, nes šis direktorius veikė kaip *Akzo* darbuotojas, atsakingas už *Glucona* gaminių pardavimą.

87 *Avebe* sutinka, kad apskritai negalima teigti, jog įgaliotojas negali būti traukiamas atsakomybėn už atstovo, kuris, bet to, yra įgaliotojo direktorius arba užima vadovaujančias pareigas šioje organizacijoje, veiksmus. Tačiau šiuo atveju yra priežasčių atskirti atstovo ir direktoriaus įgaliotojo organizacinėje struktūroje funkcijas. Pirma, *Akzo* buvo paskirta atstove ne tam, kad būtų išvengta galimos atsakomybės už EB 81 straipsnio pažeidimą, o todėl, kad ši bendrovė, kaip matyti iš 1972 m. įmonės sutarties, jau disponavo natrio gliukonato realizavimo struktūra. Antra, šiuo atveju atstovas, t. y. *Akzo*, yra stambi įmonė, kurios darbuotojas puse etato dirbo *Glucona* direktoriumi, o likusį laiką vykdė užduotis savo paties įmonės organizacinėje struktūroje.

88 Komisija prašo atmesti *Avebe* argumentus.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

89 Pirmiausia iš 1972 m. įmonės sutarties 1 straipsnio išplaukia, kad *Avebe* ir *Akzo*, siekdamos „savo bendra sąskaita gaminti, parduoti ir platinti" tam tikrus produktus, tarp jų ir natrio gliukonatą, sukūrė bendrąją įmonę *Glucona*.

90 Pagal 1972 m. įmonės sutarties 5 straipsnio 1 dalį „(*Glucona*) akcininkai (turėjo) teisę tik kartu veikti ir pasirašyti bendrovės vardu, prisiimti bendrovės įsipareigojimus tretiesiems asmenims arba priimti trečiųjų asmenų įsipareigojimus bendrovei bei gauti ar išleisti lėšas bendrovės vardu". Remiantis šios sutarties 5 straipsnio 2 dalimi, akcininkai *Akzo* ir *Avebe* turėjo paskirti du atstovus, kurie „kartu vykdo 1 dalyje aprašytus įgaliojimus atitinkamo akcininko vardu, nepažeidžiant kiekvieno akcininko teisių pačiam įgyvendinti savo teises". Šie atstovai turėjo „reguliariai palaikyti tarpusavio ryšius ir aptarti su (*Glucona*) direktoriais visus bendrovę dominančius klausimus". Pagal 1972 m. įmonės sutarties 5 straipsnio 3 dalį einamuosius bendrovės valdymo reikalus tvarkė du direktoriai, paskirti *Akzo* ir *Avebe*. Šie direktoriai didelę savo laiko dalį turėjo skirti *Glucona* reikalams. Jie turėjo „dirbti glaudžiai bendradarbiaudami ir (buvo) kartu atsakingi už bendrovės politiką" bei privalėjo „reguliariai pateikti atstovaujamiesiems ataskaitas apie bendrovės politiką ir suteikti jiems visą informaciją šiuo klausimu".

91 Sutarties 13 straipsnio 2 dalyje buvo patikslinta, kad „jeigu abu akcininkai nenustatys kitaip, (*Glucona*) patiki savo produktų pardavimą *Akzo*" ir kompensuoja jai proporcingą jos išlaidų pardavimo organizavimui dalį, atsižvelgiant į *Glucona* produktų pardavimui skirtą laiką.

92 Iš šių 1972 m. įmonės sutarties nuostatų matyti, kad nors einamieji su natrio gliukonato pardavimu *Glucona* sąskaita susiję reikalai buvo „patikėti" *Akzo*, *Avebe* negali pagrįstai teigti, kad, remiantis vien 1972 m. įmonės sutarties nuostatomis, pažeidimu gali būti apkaltinta tik *Akzo*, nes ji vienintelė buvo atsakinga už *Glucona* platinimo politiką.

93 Turint omenyje *Glucona* teisinę formą, *Akzo* ir *Avebe* kartu apibrėžė *Glucona* politiką. Tai reiškė, kad, veikdamos per savo atstovus ir *Glucona* direktorius, *Akzo* ir *Avebe* turėjo reguliariai derinti savo pozicijas. Todėl reikia manyti, kad, remiantis 1972 m. įmonės sutartimi, *Avebe* nebuvo nežinomi nei nustatyta natrio gliukonato platinimo politika, nei jos įgyvendinimas.

94 *Avebe* tvirtinimai, kad du direktoriai visų pirma (arba išimtinai) tvarkė tuos reikalus, kurie buvo susiję su atitinkamam juos paskyrusiam akcininkui skirta sritimi, palaikė su jais atskirus ryšius ir tik labai mažai arba visiškai nesidomėjo kito direktoriaus kompetencijai priklausančiais reikalais, nėra pagrįsti jokia įmonės sutarties nuostata, ir net joms iš dalies prieštarauja. Kaip jau buvo pabrėžta, remiantis 1972 m. įmonės sutartimi, *Akzo* ir *Avebe* buvo kartu atsakingos už *Glucona* politikos apibrėžimą, ir dėl to jos nuolat turėjo derinti savo pozicijas tarpininkaujant jų paskirtiems *Glucona* direktoriams.

95 Be to, net jei, kaip teigia *Avebe*, 1972 m. įmonės sutarties nuostatos, visų pirma jos 13 straipsnio 2 dalis ir 14 straipsnio 1 dalis, turėtų būti aiškinamos taip, kad *Akzo* paskirtas direktorius užtikrino natrio gliukonato realizavimą, veikdamas kaip *Akzo* darbuotojas, yra atsakingas už *Glucona* produktų pardavimą, turint omenyje

1972 m. įmonės sutartimi sukurtą teisinę padėtį, už *Akzo* paskirto direktoriaus veiksmus vis tiek turėtų atsakyti *Glucona*.

96 Todėl taikydama EB 81 straipsnį vien 1972 m. įmonės sutarties nuostatų pagrindu Komisija, nepadarydama teisinės klaidos, galėjo daryti prielaidą, kad antikonkurenciniai *Glucona* veiksmai buvo žinomi visiems valdybos nariams.

97 Tokioje situacijoje *Avebe* per administracinę procedūrą, pasitelkdama aplinkybių, sudarančių neprieštaringų ir įtikinamų nuorodų visumą, turėjo įrodyti, kad, nepaisant tokios teisinės padėties, tik *Akzo* žinojo apie antikonkurencinius *Glucona* veiksmus ir juos nulėmė.

c) Dėl įvairių faktinių aplinkybių

98 Siekdama įrodyti, kad nebuvo informuota apie kartelio egzistavimą, *Avebe* nurodo šešias faktines aplinkybes.

99 Pirmiausia *Avebe* pabrėžia, kad jos atstovai nedalyvavo nė viename kartelio susitikime iki 1993 m. spalio mėnesio.

100 Komisija šiuo klausimu nepateikė ypatingų argumentų.

101 Pirmosios instancijos teismas pažymi, kad Komisija neginčija šios aplinkybės ir kad, be to, ji ją pripažino ginčijamo sprendimo 306 punkte. Tačiau atsižvelgiant į 1972 m. įmonės sutartyje numatytą užduočių pasidalinimą ir į sutarties nuostatas, numatančias bendrus akcininkų įgaliojimus ir garantuojančias kiekvieno *Glucona* akcininko dalyvavimą bei galimybę būti informuotam apie kitos šalies veiksmus (žr. šio sprendimo 90 punktą), ši aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad *Avebe* atstovai bendrovėje *Glucona* – ir kartu pati *Avebe* – negalėjo žinoti apie antikonkurencinius veiksmus.

102 Antra, *Avebe* mano, kad ginčijamo sprendimo 307 konstatuojamojoje dalyje Komisija neturėjo teisės pagrįstai remtis 1990 m. gegužės 1 d. pažyma. Dar savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ji pareiškė, kad susitikimas, apie kurį kalbama minėtoje pažymoje, neturėjo nieko bendra su daugiašaliais kartelio susitikimais ir buvo surengtas siekiant struktūrinio bendradarbiavimo su ADM. Šie pokalbiai nebuvo susiję su įprasta *Glucona* pardavimo veikla; juose buvo kalbama apie struktūrinius *Glucona* gamybos pakeitimus JAV. Tai paaiškina, kodėl jame dalyvavo *Avebe* paskirtas *Glucona* direktorius ir kodėl *Avebe* kaip *Glucona* akcininkė buvo informuota apie pokalbių su ADM esmę.

103 Komisija mano, kad iš 1990 m. gegužės 1 d. pažymos išplaukia, jog *Glucona*, o ne ik *Akzo*, taip pat platino natrio gliukonatą, priėmė sprendimus dėl savo elgesio rinkoje, dalyvavo derybose ir kitų kartelio narių buvo laikoma šios rinkos dalyve.

104 Pirmosios instancijos teismas pažymi, kad *Avebe* valdybos narys paruošė 1990 m. gegužės 1 d. pažymą apie susitikimą, kuris 1990 m. balandžio 30 d. įvyko su ANC ir ADM atstovais. Iš šios pažymos matyti, kad per šį susitikimą dalyviai aptarė tam tikrų ADM sudarytų natrio gliukonato tiekimo sutarčių atnaujinimą.

105 Net darant prielaidą, kad šis susitikimas neturėjo nieko bendra su daugiašaliais kartelio susitikimais, o buvo surengtas, kaip teigia *Avebe*, ruošiantis ADM siekiamam struktūriniam bendradarbiavimui, ši pažyma, kaip pabrėžė Komisija, vis dėlto įrodo, kad *Avebe* nebuvo nesusipažinusi su *Glucona* natrio gliukonato platinimo klausimu. Be to, šią išvadą patvirtina ir susitarimo tarp *Akzo*, *Avebe* ir ADM projektas, kurį pati *Avebe* pateikė teismui ir iš kurio išplaukia, kad *Avebe* ir *Akzo* turėjo kartu užtikrinti natrio gliukonato platinimą JAV. Šiame dokumente nėra nė vienos nuorodos į tai, kad *Avebe* veikla buvo apribota natrio gliukonato gamyba ir kad produkto platinimu turėjo užsiimti tik *Akzo*.

106 Todėl *Avebe* neteisingai priekaištauja Komisijai panaudojus šią pažymą kaip vieną iš faktinių aplinkybių, įrodančių, kad *Avebe* negalėjo nežinoti apie *Glucona* dalyvavimą antikonkurenciniuose veiksmuose.

107 Trečia, *Avebe* mano, kad ginčijamo sprendimo 308 konstatuojamojoje dalyje Komisija neteisingai rėmėsi *Avebe* elgesiu 1993 m. rugpjūčio 15 d. perimant visišką *Glucona* valdymą ir padarė iš to išvadą, jog *Avebe* atsakinga už iki to momento padarytą pažeidimą. Jos teigimu, tokia argumentacija buvo atmesta 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mayr-Melnhof prieš Komisiją*, T-347/94, Rink. p. II-1751, 400 ir paskesniuose punktuose.

108 Komisijos nuomone, *Avebe* neteisingai remiasi 107 punkte nurodytu sprendimu *Mayr-Melnhof prieš Komisiją*, nes šis sprendimas buvo susijęs su situacija, kuri skiriasi nuo nagrinėjamo atvejo. Nagrinėjamoje byloje ji panaudojo šią aplinkybę kartu su kitomis, siekdama įrodyti, kad *Avebe* turėjo žinoti apie *Glucona* dalyvavimą kartelyje iki 1993 m. rugpjūčio 15 dienos.

109 Pirmosios instancijos teismas pabrėžia, kad, kaip teisingai pabrėžia Komisija, 107 punkte nurodytame sprendime *Mayr-Melnhof prieš Komisiją* buvo nuspręsta, jog bendrovė *Mayr-Melnhof* gali būti laikoma atsakinga už vienos iš savo antrinių bendrovių elgesį tik nuo tos dienos, nuo kurios ji pradėjo šią antrinę bendrovę kontroliuoti. Tačiau šiuo atveju, atsižvelgiant į įkuriant *Glucona* nustatytus teisinius ir kontrolės santykius, nebuvo keliamas klausimas, ar *Avebe* laikytina atsakinga už veiksmus, kuriuos kuri nors bendrovė padarė tuomet, kai ji šios bendrovės dar nekontroliavo. Todėl *Avebe* negali pagrįstai remtis šiuo sprendimu savo teiginiams pagrįsti.

110 Net jeigu atskirai nagrinėjamo *Avebe* elgesio nepakanka įrodyti, jog prieš perimdama visišką *Glucona* kontrolę 1993 m. rugpjūčio 15 d. ji žinojo apie *Glucona* dalyvavimą kartelyje, atsižvelgiant į kitus labai tikėtinus veiksnius, pavyzdžiui, bendrą abiejų *Glucona* direktorių atsakomybę (žr. ginčijamo sprendimo 307 konstatuojamąją dalį ir šio sprendimo 90–96 punktus), Komisijos negalima kaltinti tuo, kad ji panaudojo šią aplinkybę savo nuomonei paremti.

111 Ketvirta, *Avebe* teigia, kad *Glucona* vidinių susitikimų protokoluose kartelio egzistavimo faktas neminimas. Todėl *Glucona* organai nebuvo nei aiškiai, nei kitaip patvirtinę *Akzo* elgesio, nes apie jį nežinojo.

112 Komisijos nuomone, iš šių protokolų matyti, kad per susitikimus aptarti klausimai buvo susiję su visa *Glucona* veikla.

113 Pirmosios instancijos teismas pažymi, kad aplinkybė, jog *Glucona* vidinių susitikimų protokoluose kartelio egzistavimas nėra minimas, atsižvelgiant į kartelio slaptumą, nėra reikšmingas argumentas, siekiant įrodyti, kad *Avebe* nežinojo ar negalėjo žinoti

apie šį kartelį arba juo labiau kad *Glucona* organai nebuvo aiškiai ar kaip nors kitaip pritarę antikonkurenciniams veiksmams.

114 Kaip teisingai teigia Komisija, iš daugelio protokolų išplaukia, kad *Avebe* – kartais labai detaliai – buvo informuojama apie komercinę *Glucona* veiklos dalį, ir tai, pavyzdžiui, matyti iš 1991 m. spalio 8 d., 1992 m. balandžio 14 d. ir gruodžio 10 d. bei 1993 m. rugsėjo 2 d. susitikimų ataskaitų. Pavyzdžiui, 1992 m. gruodžio 10 d. susitikimo protokolo 8 punkte galima perskaityti:

„Natrio gliukonato 1993 m. biudžetas dėl rinkos jėgų (ADM) yra daug mažesnis nei anksčiau. Nepaisant mažesnių kiekių laukiama didesnių kainų. Be to, bus prašoma didesnių eksporto grąžinamųjų išmokų. Tai susiję su tuo, kad mūsų žaliavos atskiestos. Didžiausias dėmesys teks eksportui į trečiąsias valstybes už EB ribų. Pirmą kartą per daugelį metų bruto pelnas natrio gliukonato atveju turėtų pasiekti rentabilumo ribą. Vis dėlto iš dalies tai susiję su nekintamų sąnaudų perskirstymu <...>“

115 Iš to matyti, kad per susitikimus aptariami klausimai buvo susiję su visa *Glucona* veikla ir visų pirma su tokiomis temomis, kaip antai platinimo strategija, rinkos plėtra ir kainų politika bei rinkos dalys. Tačiau, atsižvelgiant į kartelio reikšmingumą veiklai natrio gliukonato rinkoje, atrodo, buvo visiškai neįmanoma aptarti šių temų neminint kartelio ir iš to išplaukiančių duomenų.

116 Todėl *Avebe* taip pat negali pagrįstai remtis *Glucona* susitikimų protokolais.

117 Penkta, *Avebe* remiasi aplinkybe, kad *Glucona* prekybos partneriai bei konkurentai visuomet tapatino ją su *Akzo* ir niekuomet neprilygino jos *Avebe*, kad *Akzo* savo korespondencijoje su klientais naudojo *Akzo*, o ne *Glucona* blankus ir kad *Glucona* išrašydavo sąskaitas ir jas padengdavo per *Akzo*.

118 Komisija ginčija šiuos argumentus.

119 Visų pirma Pirmosios instancijos teismas pabrėžia, kad *Avebe* argumentai prieštarauja šio sprendimo 105 punkte minėtam susitarimo projektui, kuriame kaip potencialus ADM prekybos natrio gliukonatu partneris JAV minima ne tik *Akzo*, bet ir *Avebe*. Bet kuriuo atveju, net jei būtų buvę įrodyta, kad *Glucona* partneriai ir konkurentai visuomet tapatino ją su *Akzo*, ši aplinkybė būtų susijusi tik su *Glucona* išoriniais santykiais ir tuo, kaip ją suvokė tretieji asmenys. Tačiau šie argumentai visiškai nėra susiję su klausimu, ar, turint omenyje *Glucona* vidaus struktūrą, *Avebe* žinojo ar turėjo žinoti apie *Glucona* antikonkurencinius veiksmus natrio gliukonato rinkoje.

120 Todėl *Avebe* negali remtis šiomis aplinkybėmis savo teiginiams pagrįsti.

121 Galiausiai, šešta, *Avebe* teigia, kad *Akzo* paskirto direktoriaus biuras buvo Amesfoort (Nyderlandai), *Akzo* pastate, o *Avebe* paskirtas direktorius vietoje rūpinosi *Avebe* gamyklų Ter Apelkanaal (Nyderlandai) vadyba ir kad šias vietas skiria apie 200 km atstumas. Be to, ji teigia, kad natrio gliukonato gamyba ir pardavimas sudarė tik nedidelę tiek *Avebe*, tiek *Akzo* veiklos dalį.

122 Šiuo klausimu Komisija specialių argumentų nepateikė.

123 Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas primena, kad 1972 m. įmonės sutartis aiškiai numatė glaudų abiejų direktorių bendradarbiavimą derinant veiksmus visais bendrąją įmonę dominančiais klausimais. Be to, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 115 punkte, iš *Glucona* vidaus susitikimų protokolų matyti, kad per susitikimus aptariami klausimai buvo susiję su visa *Glucona* veikla ir visų pirma su tokiomis temomis, kaip antai platinimo strategija, rinkos plėtra ir kainų politika bei rinkos dalys. Todėl geografinis atstumas tarp *Akzo* ir *Avebe* nėra įtikinamas argumentas siekiant pagrįsti teiginį, kad *Avebe* paskirtas direktorius nežinojo apie antikonkurencinius veiksmus.

124 *Avebe* nurodyta aplinkybė, kad natrio gliukonato gamyba ir pardavimas sudarė tik nedidelę tiek *Avebe*, tiek *Akzo* veiklos dalį, taip pat nėra reikšmingas. *Glucona* įkūrimu buvo siekiama bendrai pradėti gaminti ir platinti tam tikrus produktus, tarp jų ir natrio gliukonatą, o tai yra veiklos sritys, kurioms, remiantis 1972 m. įmonės sutartimi, *Glucona* direktoriai turėjo skirti didžiąją savo darbo laiko dalį.

125 Todėl *Avebe* neteisingai bando pagrįsti savo argumentus šia aplinkybe.

126 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, Komisija teisingai nusprendė, kad įvairios *Avebe* nurodytos faktinės aplinkybės neleidžia daryti išvados, kad nepaisant aiškaus teisinio pagrindo, reglamentuojančio bendrosios įmonės struktūrą ir jos akcininkų kompetenciją, *Avebe* neturėjo informacijos apie nustatytą natrio gliukonato platinimo politiką bei jos įgyvendinimą, ir todėl nežinojo ar negalėjo žinoti apie *Glucona* antikonkurencinius veiksmus.

127 Todėl Komisija galėjo pagrįstai teigti, kad pažeidimą padarė *Glucona*.

3. *Dėl tvirtinimo, kad Komisija negalėjo inkriminuoti Avebe Glucona padaryto pažeidimo*

a) Šalių argumentai

128 *Avebe* iš esmės tvirtina, kad, net jei būtų konstatuota, jog pažeidimą padarė *Glucona*, o ne *Akzo*, Komisija jokiu būdu negalėjo šiuo pažeidimu apkaltinti *Avebe*.

129 Šiuo klausimu *Avebe* teigia, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, aplinkybė, jog antrinė bendrovė turi savarankišką teisinį subjektiškumą, dar nereiškia, kad už jos elgesį atsakomybė negali tekti patronuojančiai bendrovei, visų pirma, jeigu antrinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės instrukcijas (žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 26 punktą ir ten nurodytą teismų praktiką). Jos nuomone, iš to išplaukia, kad būtina atsižvelgti ne tik į formalią teisinę įmonės struktūrą, bet ir į faktinę sprendimų priėmimo tvarką. Pateikdama iš esmės tuos pačius argumentus, kaip ir dėl pirmojo ieškinio pagrindo pirmosios dalies, *Avebe* mano, kad *Glucona* nesilaikė jai duotų nurodymų, o priešingai – natrio gliukonato platinimą užtikrino *Akzo*.

130 Be to, tuo atveju, kai pažeidimą padarė teisinio subjektiškumo neturintis susivienijimas, formalus teisinių ryšių tarp jo ir patronuojančių bendrovių kriterijus

nėra reikšmingas. Tokioje situacijoje svarbu tik tai, ar *Glucona* ir *Avebe* sudarė ūkinį vienetą, ko nebuvo, nes *Glucona* neturėjo platinimo struktūros ir daugelis jos darbuotojų savo darbą atliko kartu dirbdami kitam darbdaviui. Tik tuomet, kai patronuojanti bendrovė turi 100 % padalinio akcijų, Komisija gali remtis prielaida, kad ši antrinė bendrovė iš esmės vykdo patronuojančios bendrovės instrukcijas. Tik tokiu atveju Komisija neturi tikrinti, ar patronuojanti bendrovė iš tikrųjų pasinaudojo tokiais savo įgaliojimais. Tačiau šiuo atveju *Avebe* turėjo tik 50 % *Glucona* akcijų, o likusieji 50 % buvo *Akzo* rankose.

131 Be to, *Avebe* nurodo 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją* (T-339/94, T-340/94, T-341/94 ir T-342/94, Rink. p. II-1727, 51–58 punktai). Ji pažymi, kad šioje byloje Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į aplinkybę, jog įmonių susivienijimas gavo iš savo narių įgaliojimą pardavinėti kartoną ir nustatė vienodas kainas bei veikė kiekvieno iš savo narių vardu ir sąskaita. Taigi šioje byloje Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į pažeidimą pagrindžiantį elgesį bei į tiesioginį ryšį tarp šio elgesio ir už jį atsakingos įmonės.

132 *Avebe* taip pat teigia, kad labai mažai tikėtina, jog 1993 m. rugpjūčio 15 d., kai *Akzo* paskirtas direktorius informavo jos paskirtą direktorių apie kartelį ir jo struktūrą, *Avebe* jau žinojo apie šio kartelio egzistavimą. *Avebe* pabrėžia, kad Komisijai apie tai buvo pranešta 1999 m. balandžio 23 d. laišku, bet pastaroji neteisingai interpretavo šią informaciją ginčijamame sprendime teigdama, kad *Avebe* buvo paprašiusi ją detaliai informuoti apie su karteliu susijusią situaciją. Be to, Komisija neatsižvelgė į tai, kad, kaip nurodyta atsakymo į pranešimą apie kaltinimus 26 punkte, *Avebe* atstovas *Glucona* įmonėje vėliau informavo *Avebe* prezidentą, o tai paneigia tvirtinimą, jog *Avebe* jau žinojo apie kartelį.

133 Dublike *Avebe* taip pat tvirtina, kad jos teiginį patvirtina 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 2 dalis, kaip ją išaiškino Europos žmogaus teisių teismas.

134 Komisija pripažįsta, kad jos nurodyta teismų praktika nesusijusi su šioje byloje nagrinėjama situacija, kai pažeidimą padaro dviejų savarankiškų įmonių bendradarbiavimo susivienijimas. Vis dėlto Komisija, iš esmės remdamasi argumentais, kurie jau buvo pateikti dėl pirmojo ieškinio pagrindo pirmosios dalies, šiuo atveju teigia, kad *Avebe* galėjo daryti lemiamą įtaką *Glucona* elgesiui rinkoje ir visų pirma — bet kuriuo momentu nutraukti jos dalyvavimą kartelyje. Komisijos nuomone, atsižvelgiant į teismų praktiką (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, T-3544/94, Rink. p. II-2111, 80 punktas), to pakanka išvadai, kad *Avebe* buvo taip pat atsakinga už pažeidimą ir nebūtina įrodinėti, ar ji iš tikrųjų pasinaudojo tokia įtaka įmonei *Glucona*.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

135 Pirmiausia primintina, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką vienos įmonės antikonkurencinis elgesys gali būti inkriminuojamas kitai įmonei, jeigu pirmoji įmonė nepriiminėjo savarankiškų sprendimų dėl savo elgesio rinkoje ir visų pirma dėl ypatingų ekonominių bei teisinių jas siejančių santykių iš esmės vykdė antrosios įmonės nurodymus (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-198/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P, C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 117 punktas ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Metsä-Serla Oyj ir kt. prieš Komisiją*, C-294/98 P, Rink. p. I-10065, 27 punktas).

136 Šiuo klausimu reikėtų patikslinti, kad pagal šią teismų praktiką ir priešingai nei teigia Komisija atsiliepimo į ieškinį 48–52 punktuose, Komisija negali apsiriboti

konstatavimu, kad įmonė „galėjo" turėti tokios lemiamos įtakos kitai įmonei, netikrindama, ar tokios įtakos iš tikrųjų būta. Atvirkščiai, iš šios teismų praktikos išplaukia, kad Komisija iš esmės privalo įrodyti tokią lemiamą įtaką, remdamasi visais faktiniais duomenimis, visų pirma galimais vienos įmonės įgaliojimais duoti nurodymus kitai įmonei (šiuo klausimu žr. 135 punkte nurodyto Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 118–122 punktus, 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Aristrain prieš Komisiją*, C-196/99 P, Rink. p. I-11005, 95–99 punktus ir 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 527 punktą). Tačiau Komisijos nurodytoje byloje, kurioje buvo priimtas 129 punkte nurodytas 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, Teisingumo Teismas pripažino, kad jeigu patronuojanti bendrovė kontroliuoja 100 % savo pažeidimą padariusios antrinės bendrovės akcijų, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad tokia patronuojanti bendrovė iš tikrųjų turi lemiamos įtakos savo padalinio elgesiui. Todėl patronuojanti bendrovė turi paneigti šią prezumpciją, pateikdama jos padalinio autonomiją galinčių patvirtinti įrodymų (šiuo klausimu žr. 129 punkte nurodyto 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 28–29 punktus ir 134pe nurodyto 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 80 punktą).

137 Be to, primintina, kad remiantis 1972 m. įmonės sutartimi, *Glucona* buvo įsteigta kaip *„vennootschap onder firma"* (vof). Neginčytina, kad pagal Nyderlandų teisę *Glucona* buvo išimtinai sutartinis vienetas be teisinio subjektiškumo, atskiro nuo jos akcininkų *Akzo* ir *Avebe*, kurios turėjo po 50 % šio vieneto akcijų, teisinio subjektiškumo. Pagal šios sutarties 5 straipsnio 1 dalį jos galėjo tik kartu veikti ir pasirašyti *Glucona* vardu, prisiimti bendrovės įsipareigojimus tretiesiems asmenims arba priimti trečiųjų asmenų įsipareigojimus bendrovei bei gauti ar išleisti lėšas bendrovės vardu. Remiantis šios nuostatos 2 dalimi, akcininkai turėjo paskirti du atstovus, kurie „bendrai vykdo 1 dalyje aprašytus įgaliojimus atitinkamo akcininko vardu, nepažeisdami kiekvieno akcininko teisių pačiam įgyvendinti savo teises". Šie atstovai turėjo „reguliariai palaikyti tarpusavio ryšius ir aptarti su (*Glucona*) direktoriais visus bendrovę dominančius klausimus". Pagal minėtos sutarties 5 straipsnio 3 dalį einamuosius bendrovės valdymo reikalus tvarkė du direktoriai, paskirti *Akzo* ir *Avebe*. Šie direktoriai turėjo skirti didelę savo laiko dalį *Glucona*

reikalams. Jie turėjo „dirbti glaudžiai bendradarbiaudami ir (buvo) kartu atsakingi už bendrovės politiką" bei privalėjo „reguliariai pateikti atstovams ataskaitas apie bendrovės politiką ir suteikti jiems visą informaciją šiuo klausimu". Galiausiai dėl *Glucona* teisinės struktūros *Akzo* ir *Avebe* buvo neribotai ir solidariai atsakingos už jos įsipareigojimus.

138 Iš visų pirmiau nurodytų aplinkybių išplaukia, kad 1972 m. įmonės sutartis numatė bendrus *Akzo* ir *Avebe* vadovavimo įgaliojimus, kiek tai susiję su *Glucona* verslo valdymu, kuriuos veikdami kartu ir nuolat derindami veiksmus visais *Glucona* dominančiais klausimais turėjo įgyvendinti du atitinkamai *Akzo* ir *Avebe* paskirti ir per du šių akcininkų atstovus kontroliuojami direktoriai. Atsižvelgdamas į šiuos vadovavimo įgaliojimus bei į tai, kad *Akzo* ir *Avebe* turėjo po 50 % *Glucona* akcijų ir taip bendrai kontroliavo visas jos akcijas, Pirmosios instancijos teismas mano, kad ši situacija yra analogiška tai, dėl kurios buvo priimtas 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, kai viena patronuojanti bendrovė kontroliavo 100 % savo padalinio akcijų, ir todėl buvo daroma prezumpcija, kad minėta patronuojanti bendrovė iš tikrųjų turėjo lemiamos įtakos savo padalinio elgesiui.

139 Pirmosios instancijos teismas mano, kad šio sprendimo 137 punkte nurodytų aplinkybių visuma sudaro pakankamą pagrindą prezumpcijai, kad *Akzo* ir *Avebe* kartu lėmė tokią *Glucona* veiksmų rinkoje kryptį, jog pastaroji bendrovė šiuo atžvilgiu neturėjo jokios realios autonomijos. Be to, kaip išplaukia iš šio sprendimo 92–126 punktuose nustatytų aplinkybių dėl ieškovės žinių apie *Glucona* veiksmus, ieškovė nepateikė įrodymų, galinčių paneigti šią prezumpciją.

140 Galiausiai pažymėtina, kad bendra abiejų akcininkų, *Akzo* ir *Avebe*, atsakomybė už *Glucona* elgesį, neatsižvelgiant į jos tikslią apimtį pagal Nyderlandų teisę, sustiprina prezumpciją, kad *Glucona* verslo politiką iš tikrųjų nustatė du jos akcininkai. Šiomis

aplinkybėmis akcininkai yra labai suinteresuoti išvengti to, kad jų antrinė bendrovė elgtųsi nepriklausomai nuo jų nurodymų, nes neteisėtų jų antrinės bendrovės veiksmų atveju jie rizikuoja būti įtraukti į tyrimo procedūras ar atsakyti pagal trečiųjų asmenų žalos atlyginimo reikalavimus.

141 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad, atsižvelgiant į glaudžius ekonominius ryšius tarp *Glucona* ir *Akzo* bei *Avebe*, kurios faktiškai kartu kontroliavo *Glucona*, Komisija nepadarė klaidos konstatavusi, jog *Glucona* pažeidimas gali būti inkriminuojamas *Avebe*. Iš to taip pat išplaukia, kad, priešingai nei teigia ieškovė, *Glucona* ir *Akzo* bei *Avebe* sudarė ekonominį vienetą šio sprendimo 78 punkte nurodytos teismų praktikos prasme, pagal kurią antrinės bendrovės pažeidimai turi būti inkriminuojami ją patronuojančioms bendrovėms, kurios už juos atsako dėl faktinės antrinės bendrovės verslo politikos kontrolės (šiuo klausimu žr. 2003 m. gruodžio 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Minoan Lines prieš Komisiją*, T-66/99, Rink. p. II-5515, 122 punktą).

142 Todėl reikia atmesti visą ieškinio pagrindą dėl EB 81 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimo.

E — *Dėl proporcingumo principo pažeidimo*

143 *Avebe* mano, kad net darant prielaidą, jog ji gali būti apkaltinta pažeidimu, Komisija, nustatydama pagrindinį baudos dydį, kaip į lengvinančią aplinkybę turėjo atsižvelgti į *Avebe* vaidmenį kartelyje iki 1993 m. rugpjūčio 15 dienos.

144 Komisija pabrėžia, kad *Avebe* bauda buvo nustatyta dėl *Glucona* veiksmų kartelyje ir kad šiame kontekste ji atsižvelgė į šios bendrovės elgesio ypatumus. Komisijos nuomone, nėra jokių priežasčių sušvelninti vienos iš patronuojančių bendrovių atsakomybę už antrinės bendrovės veiksmus. Juo labiau kad *Glucona* neturėjo teisinio subjektiškumo, atskiro nuo jos akcininkų *Akzo* ir *Avebe* teisinio subjektiškumo. Taigi *Avebe* tikrai neatsako už kitų elgesį, o tik už išimtinai sutartinio vieneto, kuris yra jos pačios teisinio subjektiškumo dalis ir už kurį ji solidariai atsakinga, veiksmus.

145 Pirmosios instancijos teismas mano, kad, kaip tvirtina Komisija, dėl *Glucona* elgesio, kuris gali būti inkriminuojamas ir *Avebe*, ir *Akzo*, ji, nepažeisdama proporcingumo principo, teisingai skyrė baudą *Avebe*. Konkrečiau kalbant, Pirmosios instancijos teismas mano, kad atsižvelgiant į 1972 m. įmonės sutarties, kuria buvo įkurta *Glucona* (žr. šio sprendimo 90–91 punktus), nuostatas, vaidmuo, kurį *Avebe* vaidino iki 1993 m. rugpjūčio 15 d., negali būti lengvinanti aplinkybė, kuri turėtų įtakos jai paskirtos baudos proporcingumui.

146 Todėl ieškinio pagrindas dėl proporcingumo principo pažeidimo nėra pagrįstas.

147 Kadangi nė vienam dėl ginčijamo sprendimo teisėtumo pateiktam ieškinio pagrindui nebuvo pritarta, visas ieškinys turi būti atmestas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

148 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovė pralaimėjo bylą, jis turi padengti atsakovės išlaidas pagal jos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (trečioji kolegija)

nusprendžia:

1. **Atmesti ieškinį.**

2. **Priteisti iš *Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA* bylinėjimosi išlaidas.**

Azizi Jaeger Dehousse

Paskelbta 2006 m. rugsėjo 27 d. posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

E. Coulon

Pirmininkas

J. Azizi

Turinys

Faktinės bylos aplinkybės ..... II - 3090

Procedūra ir šalių reikalavimai ..... II - 3097

Dėl teisės ..... II - 3099

A — Įvadas ..... II - 3099

B — Dėl pareigos motyvuoti nesilaikymo ..... II - 3103

C — Dėl teisės į gynybą pažeidimo ..... II - 3105

1. Įvadinės pastabos ..... II - 3105

2. Dėl Akzo pareiškimo ..... II - 3106

3. Dėl tariamo Akzo atstovo pareiškimo JAV institucijoms ..... II - 3109

a) Šalių argumentai ..... II - 3109

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 3109

Dėl priimtinumo ..... II - 3109

Dėl esmės ..... II - 3111

D — Dėl EB 81 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimo ..... II - 3114

1. Įvadas ..... II - 3114

2. Dėl Komisijos teisės apkaltinti Glucona dėl pažeidimo, padaryto iki 1993 m. rugpjūčio 15 dienos ..... II - 3114

a) Įvadinės pastabos ..... II - 3114

b) Dėl 1972 m. įmonės sutarties ..... II - 3115

Šalių argumentai ..... II - 3115

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 3118

c) Dėl įvairių faktinių aplinkybių ..... II - 3120

3. Dėl tvirtinimo, kad Komisija negalėjo inkriminuoti Avebe Glucona padaryto pažeidimo ..... II - 3127

a) Šalių argumentai ..... II - 3127

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 3129

E — Dėl proporcingumo principo pažeidimo ..... II - 3132

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... II - 3133